

ПРЕТСЕДАТЕЛОТ ЦРВЕНКОВСКИ МОЖЕ ДА ЈА РЕАЛИЗИРА ЗАКАНАТА ЗА ПРЕКИН НА ПРЕГОВОРИТЕ ЗА ИМЕТО

Господин Игор Јанев е виш научен соработник на Институтот за политички студии во Белград. Од сите македонски научни работници во областа на општествените науки има најголем број научни трудови објавени во водечки меѓународни списанија т.е. оние кои се вреднувани според Science Citation Index. Тој е автор на седум монографии: "Право и политика на специјализираните агенции на ООН", "Теории за меѓународните односи и надворешна политика", "Меѓународни односи и надворешна политика", "Економските организации на ООН", "Културната дипломатија", "Теорија на меѓународната политика и дипломатија и нова дефиниција на политиката", "Уставното право и политичкиот систем на ЕУ".

Тој е основач на модерната релационистичка метода и теорија во општествените и политичките науки. Оваа метода фундаментално ја модифицира теоријата на системите со тоа што елементот го заменува со релациона интеракција т.е. релација.

Еден од поводите за разговор со д-р Игор Јанев се десетте години од неговото прво појавување во јавноста, кога го коментираше македонскиот случај на зачленување во ООН за што е направен преседан - ултра вирес акт од ООН, со наметнување дополнителни обврски и референца Поранешна Југословенска Република Македонија. Д-р Игор Јанев покажа и дека постои правен лек за овој ултра вирес акт од ООН, но и по десет години од неговото објавување во јавноста, тој не е применет од властите во Република Македонија.

Господине Јанев, во последно време слушаме разни информации, кои се поврзуваат со нашиот спор со Република Грција, а се однесуваат за името на државата Република Македонија. Овој проблем повеќе е плод на една традиционална национална негативска политика, отколку на реална меѓународна позиција. Како би ја комментирале оваа двојност во меѓународната политика?

ЈАНЕВ: Во меѓународната политика постојат двојност, двообразност и повеќеобразност, што се должи на сложеноста на политиката како општествена дејност. Имено, политиката е мултиваријантна активност со карактеристики кои формираат системски ефекти и последици. Ова значи дека во политиката имаме повеќедимензионални варијабилни квалитети кои, заедно со системските ефекти, ја дефинираат нејзината основна бит. Досегашните политички и социолошки методологии, особено структурализам/функционализам, аксиолошкиот и херменеутичкиот метод не ги уважувале суштинските ефекти и аспекти, кои потекнуваат од мултиваријантноста на феноме-

ните или појавите во политичката област. Дури и општите методи, какви што се, апстрактната и конкретната дијалектика, бихевиоризам и системската класична теорија, ја занемаруваат повеќедимензионалната природа на политичките процеси. Политичките теории базирани на бихевиоризам и хобсизам, како што се, теориите на класичниот реализам и неореализам, имаат очигледен недостаток во неразбирањето на повеќедимензионираноста на категориите, како што се, интегрална сила или моќ.

Од друга страна, пак, либералните и неолибералните теории, исто така, и неомарксистичките доктрини и теории, не вклучуваат системски варијабилности во своите научни заклучува-

Разговорот го водеше:
Кокан СТОЈЧЕВ

Во текот на следната сесија на Генералното собрание на ОН на дневен ред треба да биде ставена предлог-резолюција, со која се иницира постапка за воспоставување на уставното име на Република Македонија во ООН. Оваа предлог-резолюција содржи прашање кое Генералното собрание на ОН го упатува до Меѓународниот суд за правда, со цел добивање мислење од Судот дали условите при приемот на РМ во ООН (односно, условите на сегашниот членски статус) се легални т.е. во согласност со Повелбата на ОН. Како што досега повеќе пати нашата јавност беше информирана, овде не се работи за разрешување на спорот со Грција, туку за регулирање на нашиот членски статус во Обединетите нации, притоа имајќи предвид дека дополнителните членски обврски креираат дискриминаторен статус, кој е спротивен на повеќе меѓународни правни документи.

ња, што претставува голема слабост на овие теории/методи. Методот кој јас го предложив во своите трудови е системски релационизам. Тој претставува модифицирана системска методологија / теорија каде елементот како основен градител на структурата е заменет со релација. Имено, релацијата претставува фундамент на системот.

Инаку, што се однесува до проблемот со името, пред извесно време упатив отворено писмо до премиерот Никола Груевски, во кое побарав тој да испрати дипломатско писмо до генералниот секретар на ООН, во кое се бара во текот на следната сесија на Генералното собрание на ОН на дневен ред да биде ставена предлог-резолюција, со која се иницира постапка за воспоставување на уставното име на Република Македонија во ООН. Оваа предлог-резолюција содржи прашање кое Генералното собрание на ОН го упатува до Меѓународниот суд за правда, со цел добивање мислење од Судот дали условите при приемот на РМ во ООН (односно, условите на сегашниот членски статус) се легални т.е. се во согласност со Повелбата на Обединетите нации. Како што досега повеќе пати беше информирана нашата јавност, овде не се работи за разрешување на спорот со Грција, туку за регулирање на нашиот членски статус во ООН, притоа имајќи предвид дека дополнителните членски обврски креираат дискриминаторен статус, кој е спротивен на повеќе меѓународни правни документи. Се надевам дека со еден правилен чекор на премиерот (потпишување и испраќање писмо) може да се стави точка на овој проблем.

Во колкава криза се наоѓа ООН, бидејќи многу стратешки прашања се договараат надвор од структурите на оваа светска организација?

ЈАНЕВ: Кризата во функционирањето на ООН беше тема на повеќе мои трудови. Во системот на ООН најпрво треба да се ревитализираат постојните механизми на правосудна контрола и со тоа да се спречи некои држави, како РМ, неограничено да бидат уценувани. Понатаму треба да се направи целосна реформа која поодредено, правнички, ќе ги дефинира односите меѓу Генералното собрание и Советот за безбедност. Со таква реформа би се ограничиле сегашните произволно дефинирани овластувања на Советот за безбедност. Со зголемена улога на Генералното собрание би било ограничено и влијанието на разни политички неформални структури надвор од системот на ООН врз меѓународната политика.

ја реализира својата закана во врска со прекинувањето на преговорите за името. Во случај да дојде до ваква ситуација, Обединетите нации ќе направат дополнителни напори преку ангажирање на посредникот (М. Нимиц) да се излезе од таква пат позиција. Ако Р Македонија цврсто застане зад ставот за прекин на преговорите, а грчките притисоци и притисоците од ООН се продолжат, Македонија ќе биде во ситуација да побара од Генералното собрание на ООН да го воспостави уставното име на РМ во ООН, наместо референцата "Поранешна Југословенска Република Македонија" (натаму БЈРМ). Во овие околности во Генералното собрание на ООН ќе реагира Грција, истакнувајќи дека се работи за процес кој е во надлежност на

Можеме да очекуваме Грција да го блокира влезот на РМ во НАТО. Ова е единствен момент за Грција да изврши стратешко влијание и да се обиде да ја оствари својата цел. Од една ваква блокада Грција очекува дека факторите во македонската политика ќе попуштат и ќе го променат името.

 Може ли името на Република Македонија да биде пречка за нашиот прием во НАТО?

ЈАНЕВ: Во случајот на Р Македонија, со најголема веројатност, можеме да очекуваме блокирање на влезот на државата во НАТО. Ова е единствен момент за Грција да изврши стратешко влијание и да се обиде да ја оствари својата цел. Од една ваква блокада Грција очекува дека факторите во македонската политика ќе попуштат и ќе го променат името.

 Дали заканите на Грција со вето ќе имаат значајна улога за приемот на Македонија во Алијансата?

ЈАНЕВ: Следни чекори кои можат да се очекуваат по законите се тие, и тие можат да бидат реализирани, како и законите за блокада за влез во членство на ЕУ. Потоа со голема веројатност може да се очекува претседателот на Р Македонија да

Советот за безбедност. Доколку од овие причини Генералното собрание одбие да ја замени референцата БЈРМ со уставното име, тогаш единствено останува РМ преку Генералното собрание да побара судско мислење од Меѓународниот суд за правда. Овде Времената спогодба од 1995 година не е пречка, бидејќи Генералното собрание на ООН поставува прашање до Судот, а не поединечна членка. Со поставување прашање од страна на Генералното собрание на ООН се штитат правото и поредокот на светската организација.

 Евроатлантските интеграции добиваат нов карактер. Имено, Романија и Бугарија беа примени под притисок на големите сили, бидејќи овие земји имаат геостратешки интерес, а од друга страна, пак, и кај нив цветаат корупцијата и организираниот криминал. Зошто се сменнија условите за прием во ЕУ? Кои критериуми сега се главни за донесување на оценката за прием во Унијата?

ЈАНЕВ: Условите за прием во ЕУ статутарно се дефинирани на формално ист начин за сите земји-кандидати. Проблемот со основниот правен документ на Унијата е во тоа што им дава неопределено големи овластувања на политичките органи на ЕУ при зачленувањето. За среќа ова не е случај со ООН. Може да се очекува процесот на проширување на членството во иднина да продолжи. Ова е императив наметнат од потребата да се зголемат ефективната побарувачка и мултипликативните ефекти од економија на обемот и зголемувањето на пазарот. Единствено преку поголем внатрешен пазар и поголема мобилност на производните фактори, ЕУ може да остане конкурентна во светот. Без неопходно одржување конкурентност Унијата, долгорочно, не би можела да го реализира и да го остварува посакуваниот внатрешен и надворешен економски еквилибриум. Оттаму, има постојан динамичко системски императив т.е. релационен тренд за зголемување на внатрешниот економски простор.

 Во последно време меѓународната заедница, поточно ЕУ, ги менува своите приоритети, при што до израз доаѓаат интересите на Франција, односно на Германија и на Англија. Како помалите заедници или држави можат да ги заштитат своите интереси, бидејќи пропаднаа условите за нов устав на ЕУ?

ЈАНЕВ: Малите земји во ЕУ не можат во сегашниот период ефективно да ги заштитат своите интереси, бидејќи сегашната правна структура овозможува доминација на големите држави, кои ги спомнавте во прашањето. Мислам дека е неопходно веднаш по верифицирањето на новиот Устав малите земји да покренат иницијативи за реформа на системот за одлучување во ЕУ. Тоа ќе биде можно доколку бројот на новите членки се зголеми до нивото кога тие ќе можат полесно да извршат балансирање на моќта во системот.

 Дали има нови моменти во српската политика во однос на проблемот меѓу СПЦ и МПЦ?

ЈАНЕВ: Колку што ми е познато, нови битни моменти нема. Поради грчко влијание, во еден момент СПЦ беше вовлечена во политичка игра околу идентитетот на Македонија. Мислам дека кога ќе се реши проблемот со името на РМ во ОН самиот спор меѓу црквите ќе исчезне.

 Прашањето на Косово е круцијално за Србија, доколку тоа добие независност, тогаш би се погизиле многу ме-

ѓународни прифатени правни договори или конвенции итн. Со што се нарушува меѓународното право и како тоа би се одразило на положбата на Република Македонија?

ЈАНЕВ: Ако Советот за безбедност донесе резолуција со која на Косово му се обезбедува (условна) независност, во прашање би бил доведен член 2 од Повелбата на ООН. Со овој член се заштитуваат правната еднаквост на членките, политичката независност и на ООН ѝ се забранува да се вмеша во внатрешната надлежност на државите-членки.

Доколку Косово добие независност ова ќе влијае на аспирациите на Албанците во западниот дел на Република Македонија и за евентуално отцепување и припојување кон соседните држави.

Следни чекори кои можат да се очекуваат од страна на Грција, по заканите, се тие, и тие можат да бидат реализирани, како и заканите за блокада за влез во членство во Унијата. Потоа со голема веројатност може да се очекува претседателот на РМ да ја реализира својата закана во врска со прекинувањето на преговорите за името. Во случај да дојде до ваква ситуација, ОН ќе направат дополнителни напори преку ангажирање на посредникот (М. Нимиц) да се излезе од таква пат позиција. Ако РМ цврсто застане зад ставот за прекин на преговорите, а грчките притисоци и притисоците од ОН продолжат, Македонија ќе биде во ситуација да побара од Генералното собрание на ОН да го воспостави уставното име на РМ во ОН, наместо референцата Поранешна Југословенска Република Македонија.

 Во меѓународната политика има други сериозни размислувања, кои се однесуваат за свикнување нова меѓународна конференција за прекројување на границите на Балканот. Колку овие стари, односно нови тези можат да ги воскреснат идеите за голема Албанија, голема Србија, за Санстефанска Бугарија итн.?

ЈАНЕВ: Ваквите иницијативи се целосно спротивни на духот и на словото на меѓународното право, вклучувајќи ги и принципите со кои се раководи ЕУ. Мислам дека идеите за големи држави се историско минато и модерната политика не би требало да се потпира врз начелата кои подразбираат надворешно недоговорно кроење граници.

 Постојат ли меѓународни услови или правни документи кои би ги оправдале идеите за создавање некоја нова балканска федерација или некоја друга заедница, која би била пандам на ЕУ?

ЈАНЕВ: Колку што ми е познато, сериозни документи за балканска федерација не постојат. Во сегашни услови на недоразбирање и на конфликтност, особено на релација Србија - Албанија не може да се очекува да се создава политичка балканска унија. Од друга страна, пак, постојат идеи за креирање поширока царинска унија, преку која балканските држави кои не се полноправни членки на ЕУ, системски би профитирале од едно вакво интегрирање. Како што е познато, отпор од ваков сојуз манифестираат повеќе држави, меѓу кои и Србија.